

Udkast

til

L o v

om

Oprettelse af Sø- og Handelsretter, m. B.

A. I Kjøbenhavn.

I. Organisation.

§ 1.

Den hidtilværende Sret for Kjøbenhavn ophæves, og en Sø- og Handelsret oprettes sammesteds.

§ 2.

Sø- og Handelsretten bestaaer af en af Kongen paa Livstid udnævnt Formand, Vaterfrouen, 2 andre søkyndige og 5 handelskyndige Medlemmer, samt 7 Suppleanter, foruden Justitssekretæren og det denne underlagte Personale.

§ 3.

De handelskyndige Medlemmer og et lige Antal Suppleanter vælges af det hele Grossererersocietet, som i dette Diemed sammentkaldes ved Befjendtgjørelse i den Berlingske politiske og Uvertisementsstidende med 14 Dages Varfel af Comiteens Formand, der ogsaa leder Valg-handlingen. Valget foregaaer særskilt for hver enkelt Plads og til at opnaae Valg udfordres over Halvdelen af de afgivne Stemmer. Om

de stedfundne Valg tilstiller Komiteens Formand Justitsministeriet en Indberetning, der maa være affattet saaledes, at Justitsministeriet bliver i Stand til at bedømme Valgenes Lovlighed saavel med Hensyn til den ved samme brugte Fremgangsmaade som med Hensyn til de Egenstaber, af hvilke de Valgte skulle være i Besiddelse. Justitsministeriet indstiller derefter Valgene til Kongens Stadfæstelse eller Forkastelse, og bliver den Kongelige Resolution, forsaavidt Valgene stadfæstes, strax at meddele de Paagjældende, og forsaavidt noget Valg forkastes, Grosserer-societetets Komitees Formand, der da strax har at foranstalte en ny Valghandling afholdt.

De 2 søkyndige Medlemmer af Retten og et lige Antal Suppleanter vælges af Skipperlauget. Valget, der foregaaer under samme Former som Oldermandsvalget, ledes af Oldermanden; isøbrigt forholdes dermed, saavel som med Hensyn til Indberetningen derom og den videre Fremgangsmaade aldeles overensstemmende med de ovenstaaende Forskrifter, kun at Oldermanden træder istedetfor Grosserer-societetets Komitees Formand. Samtlige foranførte Valg gjelde for en Tid af 4 Aar, dog aftræde af dem, der første Gang vælges til Medlemmer af Retten, de tvende handelskyndige Medlemmer og det søkyndige Medlem, der ved dette Valg erholdt de færreste Stemmer, efter 2 Aars Forløb.

§ 4.

Formanden maa være i Besiddelse af de Egenstaber, der udfordres til at være Assessor i den Kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsret.

De valgte Medlemmer samt Suppleanterne maae have Indfødsret, være over 30 Aar gamle, have uplettet Rygte, være bosatte i Kjøbenhavn eller de til Staden grændsende Landsfogee, have drevet Næring i mindst 5 Aar, de søkyndige som Skibsførere og de handelskyndige som Grosserere, Kjøbmænd, Detaillister, Speditører, Skibredere, Bege- lerere eller Mæglere, og ikke være ude af Raadighed over deres Bo.

§ 5.

Formanden lønnes af Staten. De øvrige Medlemmer erholde intet vederlag, men ere i deres Funktionstid fritagne for alle personlige borgerlige Ombud.

§ 6.

Medlemmerne og Suppleanterne kunne ikke undslaae sig for at modtage det paa dem faldue Valg, medmindre de have drevet deres respektive Næring i kortere Tid end 10 Aar eller have naaet en Alder af 60 Aar eller tidligere havt Sæde i Retten, og der ikke er forløbet 4 Aar siden dette sidste var Tilfældet.

§ 7.

Til at sætte Retten maa Formanden og mindst to Medlemmer være tilstede. Det er overladt Formandens Afgjørelse, om der i de enkelte Sager skal tilkaldes et større Antal Medlemmer.

§ 8.

Vaterskonten og de andre fophyndige Medlemmer tiltræde kun i Søsager (§ 12) og da altid i lige Antal med de handelskhyndige Medlemmer.

§ 9.

I Tilfælde af Formandens Vortreise eller Forsald overtages hans Forretninger af et af den Kongelige Landsøver- samt Hof- og Stadsrets Medlemmer, som denne Rets Justitiarius dertil beffikker. Herom bør Justitiarius strag gjøre Indberetning til Justitsministeriet.

Under Vakance konstitueres en Formand af Justitsministeriet.

§ 10.

Protokolførelsen og det øvrige Skriveri ved Retten varetages af en af Kongen paa Livstid udnævnt og af Staten lønnet Justitssekretær og det ham underlagte Personale. I Justitssekretærens Forsald konstituerer Formanden en dertil ffikket Mand i hans Sted; under Vakance fteer Konstitutionen af Justitsministeriet.

II. Virkefreds.

§ 11.

Sø- og Handelsretten behandler og paakjender alle Sø- og Handelsager og udøver de andre Forretninger, som ved denne Lov ere henlagte derunder eller fremtidigt maatte blive det.

§ 12.

Søfager ere de Sager, der angaae:

- 1) Rederes, Skipperes og Skibsfolks indbyrdes Rettigheder og Pligter;
- 2) Leie og Befragtning af Skibe;
- 3) Havari, Paaseiling og Lodsøvesen;
- 4) Brag og Strandinger;
- 5) Bodmeri, Respondentia og Bilbreve;
- 6) Søassuranc;
- 7) Kjøb og Salg af Skibs-Tafelage, Redskab og Proviant;
- 8) Bygning, Reparation samt Kjøb og Salg af Skibe, saaavel som alle andre Sager, der reise sig af kontraktmæssige eller quasi-kontraktmæssige Forhold, der vedrøre Handelsflaadsarten.

§ 13.

Handelsfager ere de, der have deres Oprindelse fra og umiddelbart have Hensyn til Handelsforhold. Som Handelsforhold ansees navnlig:

- 1) Kjøb eller Leie af Gjenstande i den Hensigt at sælge eller udleie dem igjen, enten i samme Skikkelse eller bearbejdede, saa-vel som Salg eller Udleie af de i dette Viemed erhvervede Gjenstande, Alt forsaavidt den paagjældende Handling har et selvstændigt Viemed og ikke blot sttter sig til en Virksomhed, der efter sin Beskaffenhed ligger udenfor Handelsforholdene;
- 2) Fabriksdrift og overhovedet enhver Forfærdigelse eller Bearbejdelse af Gjenstande for Andre, der gaaer udover den egentlige Haandværksdrift;
- 3) Kommissions-, Expeditionss- samt Begjællers-, Bankier- og Mæglerforretninger;
- 4) Leverancer;
- 5) enhver Art af Præmieforsikring;
- 6) alle Handelsinteressentsskabsforhold.

Som Handelsfager ansees endvidere:

Sager, der anlægges mod Trassenter, Endossenter og Acceptanter

af transfereede eller mod Udstedere og Endoksenter af indenbys Bøxler til deres Indfrielse;

Sager, der reise sig af Handlendes Forhold til deres Faktorer, Handelsfuldmægtige og Handelsbetjente, samt

overhovedet alle af Handlende — hvorunder indbefattes Enhver, der driver Handelsforretninger som sin Hovednæringsvei — med Hensyn til deres Handelsbedrift indgaaede Kontrakter, hvorved bemærkes, at alle Kontrakter, som Handlende indgaae, og alle Forfærdninger, som de udstede, formodes at angaae deres Handelsbedrift og derfor henhøre under Handelsretten, forsaavidt ikke det Modsatte klart fremgaaer af deres Indhold eller Diemed.

Er et Kontraktforhold blot for den ene Kontrahents Bedkommende at betragte som et Handelsforhold, kan kun denne søges ved Handelsretten; dog er han berettiget til at gjøre sine Modfordringer gjældende i Modregning ved Handelsretten, forsaavidt de almindelige Betingelser for en saadan ere tilfæde.

§ 14.

Sager, der høre under Sø- og Handelsrettens Afgjørelse, kunne med begge Parter, udtrykkelige eller stiltiende, Samtykke ogsaa paaftjendes ved den almindelige civile Domstol. Derimod er Sø- og Handelsretten pligtig til, om der end ingen Indsigelse fremsættes mod dens Kompetence, at afvise Sager, der ikke høre under sø- og handelsretlig Afgjørelse.

§ 15.

Sø- og Handelsretten bedømmer selv sin Kompetence, selv om denne afhænger af Afgjørelsen af andre Spørgsmaal, der ikke i og for sig høre under dens Paadømmelse.

§ 16.

De Justitiarius i Kjøbenhavns Sret ved Forordningen af 10de Januar 1840 tillagte Forretninger med Hensyn til Logbøgers Autorisation, Attestation m. v. tilfælde Formanden i Kjøbenhavns Sø- og Handelsret.

Søforklaringers Beedigelse skal i Kjøbenhavn ske ved Sø- og Handelsretten.

III. Sagernes Behandling ved Sø- og Handelsretten.

§ 17.

Retten afholder ordentlige Møder 3 Gange ugentlig, dog i Tiden fra 23de Juli til 23de August kun een Gang ugentlig, og da kun til Behandling af de Sager, der ikke taale at udsættes til Retsferiernes Slutning.

Til Behandling af paatrængende Sager, t. Ex. angaaende Varepartier, der ikke taale at henligge, eller med Hensyn til Skibe, der ere seilrede, kan der til enhver Tid sættes Extraret efter Formandens nærmere Bestemmelse.

§ 18.

Sø- og Handelsfager ere fritagne for at behandles ved de almindelige Forligskommissioner, men i alle disse Sager, med Undtagelse af Vexelsager og Sager, der efter deres Bestaaffenhed kræve en siebliffelig Afgjørelse, kan Retten, efter en af Parternes Begjæring eller efter Omstændighederne endog uden saadan, paa ethvert Trin af Sagen henvise denne til Mægling udenfor de offentlige Retsmøder ved en Kommission, bestaaende af et af dens Medlemmer, som da ikke kan tage Del i Sagens Paadømmelse, og Justitssekretæren. For denne Kommission behøve Parterne ikke at give personligt Møde, medmindre Saadant er fastsat i Rettens Kjendelse, eller det af Kommissionen fordres, og Procuratorer ere ikke udelukkede fra at møde der. Giver Sagsøgeren ikke behørigt Møde for Kommissionen, hæves Sagen, og Sagsøgte tillægges efter hans derom nedlagte Paastand Godtgjørelse for forgjæves Møde. Udebliver Sagsøgte, fortsættes Behandlingen af Sagen efter Sagsøgerens Paastand i det næste offentlige Retsmøde, og bliver Sagsøgte da pligtig at tilsvare Sagsøgeren Sagens Omkostninger. Opnaaes ikke Forlig, henvises Sagen, med Bemærkning derom, paa ny til Afgjørelse ved Retten.

Iøvrigt ere de almindelige Regler angaaende Mægling ved Forligskommissionerne anvendelige med Hensyn til den heromhandlede Mægling, og Forlig, der indgaaes for en saadan Kommission eller for Retten, have Eksekutionskraft.

§ 19.

De almindelige Regler om Værneting ere i det Hele anvendelige i Sø- og Handelsfager, dog med efternævnte nærmere Bestemmelser:

- 1) Selv udenfor de i Lovens 1—2—19 nævnte Betingelser kunne disse Sager anlægges ved det i Kontrakten udtrykkeligt eller stiltiende vedtagne Betalings- eller Opfyldelsesstedets Værneting;
- 2) en Handlende (§ 13) kan, selv om han boer andensteds, søges ved det Værneting, hvorunder hans Etablisement er beliggende i Anledning af Retshandler, der staae i Forbindelse med den Handelsnæring, han driver der;
- 3) ere flere samforpligtede i et Handelsforhold, kunne de alle søges ved det Værneting, hvor en af dem kan søges;
- 4) Sager mellem Interessenter indbyrdes i Interessentfabssamliggender kunne, saalænge Interessentfabet bestaaer, anlægges ved det Værneting, hvorunder dets Hovedvirksomhed henhører.

§ 20.

Boer Sagsøgeren udenfor Staden Kjøbenhavn og dens Grund, maa der i Stævningen opgives en der boende Person, hvem Sagsøgte paa hans Vegne gyldig kan gjøre de under Proceduren nødvendige Meddelelser og Forkyndelser. I modsat Fald kunne disse gyldig stee paa Rettens Justitskontor.

Benyttes Udenretsstævninger ved Sø- og Handelsretten, maae disse senest Dagen, førend de falde i Rette, anmeldes paa Rettens Justitskontor.

§ 21.

Forkyndelsen af Stævninger, der foretages af de ved Retten ansatte Budde, kan stee enten for Sagsøgte personlig eller paa hans Bopæl. Stævning til en Handlende (§ 13) kan forkyndes paa hans Kontor og til Skippere og Søfolk paa Skibet. Har Vedkommende ingen fast Bopæl, kan Forkyndelsen stee paa hans Opholdssted. Træffes Ingen hjemme paa hans Bopæl eller Opholdssted, kan Stævningen gyldig forkyndes for Husvæerten eller for Naboerne, forsaavidt disse jidste ville paatage sig at meddele den Paagjældende Underretning, hvorom Bemærkning bør gøres af Stævningsemændene.

Opholder han sig udenfor Monarkiet, kan Stævningen, naar han har Bopæl i Monarkiet, forkyndes paa denne, saafremt de, der findes der, erklære sig villige til at meddele ham Underretning om Stævningen,

men i modsat Fald bliver den at forkynde for ham paa hans Opholdssted. Har han ikke Bopæl i Monarkiet, skal Stævningen stedse forkyndes for ham paa hans Opholdssted i Udlandet.

§ 22.

Varfelet er i Almindelighed mindst 3 Dage, selve Forkyndelsesdagen ikke medregnet, og Søn- og Helligdage frareguede, med Tillæg af een Dag for hver 4 Mil, Sagsøgtes Opholdssted er fjernet fra Rettens Sæde; men i paatrængende Tilfælde kan Rettens Formand tillade Stævning med kortere Frist og efter Omstændighederne endogfaa til samme Dag, i hvilket sidste Tilfælde Forkyndelsen dog maa skee for Sagsøgte personlig, og Afskrift af Formandens Kjendelse leveres ham.

Er Sagsøgtes Opholdssted udenfor Monarkiets Hovedlande, fastsætter Rettens Formand Varfelet. Vides det ikke, hvor Sagsøgte opholder sig, men han har Bopæl i Monarkiet, kan Stævningen gyldig forkyndes paa denne med et Varfel, der beregnes efter Bopælen; har han derimod ikke Bopæl i Monarkiet, skeer Indstævningen ved tre Gange gentagen offentlig Indkaldelse i den Berlingske politiske og Avertissementstidende, og udenfor Sjællands Stift tillige i Stiftsavisen for det Stift, hvor han senest har haft fast Ophold, med 6 Ugers Varfel efter sidste Indkaldelse, hvorhos det hvergang udtrykkelig bemærkes, om det er første, anden eller tredje Indkaldelse.

§ 23.

Ved Forkyndelsen af Stævningen maa Sagsøgeren lade Modparten overlevere Gjenparter, der maae være bekræftede med hans eller hans Sagsførers Underskrift, af de Dokumenter, som han vil fremlægge, derunder navnlig ogsaa indbefattet den i § 26 nævnte Fremstilling af hans Søgsmålsgrunde og Paastand. Selve de originale Dokumenter maae derhos senest Kl. 12 Dagen, førend Sagen falder i Rette, henlægges til Eftersyn for Modparten i Justitskontoret. Sagttages disse Regler ikke, kan Sagen fordres afvist.

§ 24.

Dagen, førend Stævningen falder i Rette, bør Indstævnte lade forkynde for Sagsøgeren en kort Angivelse af sine Indsigelser og den

Paastand, han vil nedlægge, samt, forsaavidt han ikke er bosat i Hovedstaden eller paa dens Grund, i Lighed med hvad der er foreskrevet i § 20 opgive ham en der boende Person, hvem Sagsøgeren paa hans Begne kan gjøre de under Procedüren nødvendige Meddelelser og Forkyndelser. Indstævnte bør tillige meddele Gjenparten af de øvrige Dokumenter, han vil fremlægge, hvorhos de originale Dokumenter maae henlægges til Eftersyn for Sagsøgeren i Justitskontoret. I Mangel heraf bliver han med de i § 27 og 28 nævnte Undtagelser at betragte som udebleven.

I Sager af paatrængende Betskaft, i hvilke Parterne overensstemmende med § 22 er forkortet, kommer Bestemmelsen i nærværende § dog ikke til Anvendelse.

§ 25.

Förhandlingen ved So- og Handelsretten foregaaer mundtlig, med mindre Retten i Sagens særegne Betskaft finder Anledning til at foreskrive eller tillade skriftlig Behandling.

§ 26.

Paa den Dag, Sagen falder i Rette, bør Sagsøgeren møde selv eller ved en af de i Lovens 1—9—14 nævnte Personer, fremlægge Stævning, en kort Sagsudvikling, indeholdende en Fremstilling af hans Sagsmaalgrunde og Angivelse af Paastanden, samt Sagens øvrige Dokumenter. Reglen bør han derhos strax deducere Sagen og nedlægge sin Paastand, og Indstævnte derefter, under Fremlæggelse af sine Dokumenter, deriblandt Fremstillingen af hans Indsigelser og Paastanden (§ 24), give sit Tilsvær; men, saafremt det paa Grund af Sagens Vidtløftighed eller af andre Aarsager ikke har været Indstævnte muligt at forberede sit Forsvar og at foretage de i § 24 befalede Skridt — hvorom han da bør gjøre Bemærkning, inden Deduktionen finder Sted — kan Retten tillade Sagens Förhandling udsat til det næste eller et af de følgende Retsmøder. Naar Indstævnte har givet Tilsvær, kan Sagsøgeren, forsaavidt han ikke vil fremlægge hderligere Dokumenter, enten strax gjenstvære — i hvilket Tilfælde Indstævnte ligeledes strax maa give sit andet Tilsvær, med mindre Retten af særegne Grunde bevilger en kort Udsættelse — eller han kan begjære Udsættelse til en senere

Retsdag. Vil han derimod fremlægge yderligere Dokumenter for at svække Virkningen af de af Indstævnte fremsatte Indsigelser, maa han, hvis Indstævnte ikke samtykker i, at de strax fremlægges, paa samme Maade som i § 23 foreskrevet lade Indstævnte meddele Gjenparter deraf, samt en kort Fremstilling af de yderligere Bemærkninger, han vil gøre, og bliver da Indstævnte ligeledes fra sin Side pligtig at meddele Sagsøgeren de yderligere Dokumenter, han vil fremlægge, samt de Indsigelser, han vil fremsætte mod det fra Klageren senest Fremkomme.

Med Indstævnets andet Tilsvær er Forhandlingen i Almindelighed sluttet, men Parterne kunne dog med Rettens Samtykke gøre nogle korte Bemærkninger, og skal Indstævnte da altid have det sidste Ord.

De ovennævnte skriftlige Fremstillinger af Sagen overleveres med dens øvrige Dokumenter til Retten, men oplæses ikke.

§ 27.

Moder nogen af Parterne ikke ved Sagsfører, bortfalder for hans Vedkommende den ovennævnte Forpligtelse (§§ 23 og 24) til at meddele Modparten en skriftlig Fremstilling af Grundlaget for hans Procedure, og bør da Retten vejlede ham til at afgive rigtige Forklaringer om Sagens Sammenhæng og oplyse ham om, hvilke Skridt han til sit Arbejde maa foretage.

Moder der derimod ved Sagsfører, bør Retten ikke indlade sig paa nogen Veiledning, men Formanden kan dog ogsaa i dette Tilfælde af egen Drift eller paa Foranledning af et af Rettens andre Medlemmer, under eller efter Forhandlingerne, rette Spørgsmaal til Parterne angaaende de Punkter, hvorover Forhandlingerne ikke have givet fuldstændig Oplysning.

§ 28.

Sagens Formalitet kan vel forhandles adskilt fra Realiteten, men Sagsøgte maa altid fremsætte alle sine Formalitetsindsigelser under Et.

§ 29.

Sø- og Handelsfagers Behandling bliver i det Hele at fremme med den størst mulige Hurtighed, og navnlig bør der i Reglen kun

tilstaaes ganske korte Udsættelser. Som Følge heraf blive Lovgivningens almindelige Regler angaaende Rettens Tilsyn med, at Sager ikke utilbørlig opholdes, med særdeles Strænghed at iagttage ved disse Sager, ligesom ogsaa Bestemmelsen i Forordningen af 16de Januar 1828 § 4 bliver at anvende saaledes, at der alene paa Grund af Sagførernes Samtykke i det Høieste kan bevilges 8 Dages Udsættelse.

§ 30.

I Tilfælde af at nogen af Parterne udeblive eller møde for silde, forholdes overeensstemmende med Lovgivningens almindelige Regler, hvorhos det dog er en Selvfølge, at Forordningen af 16de Januar 1828 § 12 kun kan komme til Anvendelse med Hensyn til de ordentlige Retsmøder, og kun forsaavidt der ikke allerede er affagt Dom eller Kjendelse.

Imidlertid kan Indstævnte, der er udebleven den første Rettens Dag, men kan anføre antagelige Grunde for Udeblivelsen, i 7 Dage efter Forkyndelsen af den ham paa Grund af Udeblivelsen overgaaede Dom forlange Sagen gjenoptagen mod at betale de Gebyrer, der maatte være paadragne ved Dommens Udførelse, samt ved Domskiftens Beskrivelse og Forkyndelsen. Han maa da stævne Sagsøgeren med mindst een Dags Varjel og foruden de øvrige Dokumenter, han i Medfør af § 24 bør lade forkynde Modparten, meddele ham en skriftlig Fremstilling af de Grunde, hvorpaa Begjæringen om Gjenoptagelsen er støttet. Hvis Sagsøgeren gjør Paastand derpaa, bliver da Spørgsmaalet om Gjenoptagelsen foreløbig at afgjøre. En betimelig fremsat Begjæring om Gjenoptagelse standser Dommens Eksekution.

§ 31.

I de Sager, i hvilke et skriftligt Grundlag for Forhandlingerne foreligger, bliver Intet af disse at tilføre Retsprotokollen, dog kan enhver af Parterne, naar han strax fremsætter Begjæring derom, erholde en af Modparten gjort Indrømmelse og deslige konstateret ved Indførelse i Protokollen. Det Tilførte oplæses derefter, og vedkommende Part gives Leilighed til at gjøre sine Bemærkninger derved.

Hvor der derimod intet skriftligt Grundlag foreligger, bør Formanden, dog kun i appellable Sager, foranstalte Parternes Forklaringer kortelig tilførte Protokollen.

§ 32.

De for Hovedsøgemalet gjældende Regler ere i det Hele ogsaa anvendelige med Hensyn til Kontrasøgemaal.

I So- og Handelsager kunne Modfordringer isøvrigt gøres gjældende uden Kontrasøgemaal, forsaavidt Paastanden ikke gaaer ud paa at faae selvstændig Dom for nogen Del af Modfordringens Beløb.

§ 33.

Naar der er Fare for, at et Bevis ved længere Udsættelse kunde tabes, kan Retten selv forinden Forhandlingernes Tilendebringelse tillade, at det føres, hvorved der da isøvrigt bliver at forholde efter de nedenanførte Regler.

Udenfor dette Tilfælde bør derimod de Beviser, der ikke bestaae i Fremlæggelse af Dokumenter, først da føres, naar det af Forhandlingerne frengaaer, hvad der skal bevise. Retten kan da efter en derom af en af Parterne fremsat Paastand eller efter at Sagen er indladt til Dom af egen Drift efter Omstændighederne ved Kjendelse enten bestemme, at Parterne skulle personligen afhøres, at der skal indhentes Erklæring fra Sagkyndige, optages Syn, afhøres Vidner, fremlægges Dokumenter, samt foretages andre til Sagens Oplysning sigtende Handlinger, eller blot indskrænke sig til at fastsætte, at en af Parterne skal føre Bevis for et eller andet Faktum, hvortil da, saafremt Forhandlingerne give Anledning dertil, kan knyttes en Tilladelse for Modparten til, naar hint Bevis er ført, at bevise andre Fakta, der ophæve Virkningen af hint, og saa fremdeles videre.

§ 34.

Parternes personlige Afhøring skal altid skee i Overværelse af samtlige de Dommere, der have været tilstede ved Forhandlingerne og skulle deltage i Dommens Afgjæltelse, men kan foregaae udenfor de offentlige Retsmøder. Udeblive begge Parter, hæves Sagen; udebliver

een af dem, kan Retten efter Omstændighederne enten strax betragte de Fakta, hvorover hans personlige Forklaring ønskes, som beviste mod ham, eller ved en Kjendelse, hvori disse Fakta angives, paany beordre hans Møde, og, hvis han da igjen udebliver, lade sin Virkning indtræde.

Er en af Parterne, hvis personlige Afhøring skjønes nødvendig, fraværende eller af andre Grunde forhindret fra at møde, stæer Afhøringen i første Tilfælde ved Retten paa det Sted, hvor han opholder sig, i sidste Tilfælde ved et af Sø- og Handelsrettens egne Medlemmer, over bestemte af Retten angivne Punkter, hvornæst der tilstilles Retten Udskrift af den afgivne Forklaring.

§ 35.

Hvor det, t. Ex. til Undersøgelse af Regninger, Handelsbøger o. desl. findes hensigtsmæssigt, kan Retten paa en af Parternes Begjæring, eller selv uden saadan, beordre Betænkning afgiven af Sagkyndige, og, saafremt Parterne ikke kunne enes om Valget, i dette Niemed udnævne 1 eller 3 Mænd. Disse bør da søge at forlige Parterne, og hvis Forlig ikke opnaaes, afgive deres Betænkning, hvoraf Parterne kunne erholde Udskrift, til Retten. Formanden fastsætter da en Retsdag, til hvilken Parterne indkaldes for at høre sig om den afgivne Betænkning. De Sagkyndige kunne tilfjæses til at give personligt Møde for at forklare sig nærmere om de enkelte Punkter, men aflægge ikke Ed paa deres Betænkning, der heller ikke er ubetinget bindende for Retten.

Paa samme Maade kan Retten til Undersøgelse af Varer, Arbejder, Skibe o. desl. udnævne een eller tre Synsmænd, hvilke der dog kan affordres Ed paa deres Synsforretning.

Den Part, der formener at have Indsigelser at fremsætte mod nogen af de udnævnte Sagkyndige eller Synsmænd, maa enten strax fremkomme med dem, eller inden 3 Dage gjøre dem gjældende ved Retten efter Stævning til Modparten.

§ 36.

Gaaer Kjendelsen ud paa at paalægge een af Parterne at føre et Bevis, fastsættes deri en Frist, inden hvilken han skal foranstalte de

videre fornødne Skridt. Efterkommer han ikke dette, og Retten ikke finder sig foranlediget til at tilstaae ham Udsættelse dermed, bliver Sagen, hvis Modparten gjør Paastand derpaa, at optage til endelig Dom.

§ 37.

Gaaer Rettens Kjendelse ud paa Vidnebevis, eller Parten vil føre det ham paalagte Bevis ved Vidner, maa han paa den fastsatte Retsdag begjære ansat en Tid til Afhøringen af de i Staden Kjøbenhavn eller paa dens Grund boende Personer, som han agter at føre som Vidner. Hertil kan vel vælges en Tid udenfor de ordinære Retsmøder, men Afhøringen, med Hensyn til hvilken der iøvrigt forholderes efter Lovgivningens almindelige Regler, skal dog foregaae i Overværelse af sauntlige de Dommere, der skulle deltage i Sagens Paadømmelse.

Vil Parten føre Personer som Vidner, der boe udenfor Staden Kjøbenhavn og dens Grund, er han pligtig at opgive disse i det i Beviskiendelsen fastsatte Retsmode. Saafremt da Modparten paaftaaer, at de opgivne Personer ere aldeles ulovfaste som Vidner, eller at der af andre Grunde ikke ved deres Afhøring vil kunne opnaaes Noget til Sagens Oplysning, afgjør Retten efter forudgaaet Forhandling, om Sagen bør udsættes efter deres Foresøg, hvilken Parten i bekræftende Fald foranstalter overeensstemmende med Lovgivningens almindelige Regler.

Tre Vidner, der boe i Staden Kjøbenhavn eller paa dens Grund, ved Sygdom eller af andre Grunde forhindrede fra at møde i Retten, afhøres de hjemme ved et af Rettens Medlemmer i Overværelse af Justitssekretæren, og Udskrift af Forklaringen fremlægges i Retten.

Vidnerne skulle mindst have een Dags Varjel.

§ 38.

Naar en Part har ført det ham ved Kjendelsen paalagte Bevis, er Modparten altid berettiget til fra sin Side at føre Bevis for at svække Gyldigheden af hint; men han maa da ufortøvet foretage de fornødne Skridt hertil. Med Hensyn til dette, saavel som med Hensyn til det Bevis, som han i Overeensstemmelse med Slutningen af § 33 maatte ville føre for Fakta, der ophæve Virkningen af de af Modparten beviste, forholderes iøvrigt i det Hele efter de i forrige § givne Regler.

§ 39.

Naar Bevisførelsen er sluttet, fastsætter Formanden en Dag, paa hvilken Forhandlingerne om Resultaterne deraf kunne foregaae. Naar disse ere sluttede, optages Sagen til endelig Dom.

§ 40.

Om Bevis er tilveiebragt eller ikke, afgjør Retten efter et frit Skjøn over samtlige foreliggende Omstændigheder, uden at være indskrænket til de lovbestemte Beviser.

§ 41.

Retten's Kjendelser og Domme, der maae være ledsagede af en Angivelse af de Grunde, hvorpaa de ere byggede, kunne enten affiges umiddelbart efter Forhandlingernes Slutning eller paa en senere Retssdag, som ved Optagelsen angives eller senere meddeles Parterne. De affiges efter Stemmeslørhed, saaledes at i Tilfælde af Lighed Formandens Stemme gjør Udslaget. I Paadømmelsen kunne kun de Dommere deltage, der have overværet Forhandlingerne. Disse maa derfor gjenoptages, naar ikke i det Mindste Formanden og to af de andre Dommere, der have overværet dem, kunne deltage i Kjendelsen eller Dommens Afgielse. Derimod behøve Beviserne og navnlig Vidneforklaringerne, ikke at gjentages.

§ 42.

I særdeles paatrængende Tilfælde kan Dommen efter vedkommende Parts Paastand gives en saadan Affattning, at den mod Sikkerhedsstillelse er erigibel uden Hensyn til Appel. Det Samme gjælder i Sager, i hvilken ingen Indsigelse mod Fordringen er fremsat, eller som alene gaae ud paa at forstærke en foreldet Retsdom Retskraft, saaledes at her efter Omstændighederne endog Sikkerhedsstillelse kan bortfalde.

Derimod kan det ikke bestemmes, at en Indstævnte paa Grund af hans Udeblivelse overgaaet Dom skal kunne erkræves, naagt han foretager de i § 30, andet Afsnit, omhandlede Skridt.

§ 43.

Ezekutionsfristen er i Almindelighed tre Dage, regnet fra Dom-

mens Forkyndelse, men Retten kan i særdeleshed paatrængende Tilfælde efter Partens Paastand forkorte denne Frist.

§ 44.

Søbrigt blive de almindelige Processlove anvendelige ved Sø- og Handelsretten, forsaavidt de kunne bestaae med de ovenstaaende Forskrifter. Navnlig gjælder dette ogsaa om Bestemmelserne i Forordningen af 6te August 1824, saavel som de ved Forordningen af 18de Mai 1825 § 69 og 25de Januar 1828 fastsatte Indskrænkninger i Henseende til de Indsigelser, der i de der omhandlede Arter af Sager kunne fremsættes.

§ 45.

Beedigelsen af Søforklaringer skeer for Formanden i Forbindelse med et handelskdyndigt og et søkdyndigt Medlem, hvilket fidske forinden gennemgaaer Forklaringen og forelægger Retten de Bemærkninger, han maatte have at gjøre derved.

IV. Appel fra Sø- og Handelsretten.

§ 46.

De af Kjøbenhavns Sø- og Handelsret affagte Domme og Kjendelser kunne indantes for Høiestret, naar Sagens Hovedstol har en Værdi af 300 Rd.

Dog blive Lodsfager i Overensstemmelse med Instrux af 30te April 1806 § 8 b under samme Betingelse at indanke for Overadmiralitetretten.

§ 47.

Sø- og Handelsfager ere anticiperede til Foretagelse i Høiestret.

§ 48.

Paaanke af Sø- og Handelsrettens Kjendelser og Domme maa skee inden 2 Maaneder efter deres Affigelse, og der kan kun under særegne Omstændigheder bevilges Opreisning, der i alt Fald kun kan ventes meddeelt i 1 Maaned efter Fristens Udløb.

Med Hensyn til Edsdomme forbliver det ved Bestemmelsen i

Forordningen af 14de September 1792, dog saaledes, at den der givne Frist af 3 Maaneder affortes til 2 Maaneder fra Dommens Afgjelse.

§ 49.

Det Varsel, der skal gives Modparten, bestemmes til 8 Dage, hvis han boer i Sjællands eller Lollands-Falsters Stifter (Bornholm undtagen), 14 Dage, hvis han boer i Fyens Stift, og 3 Uger, hvis han boer noget andet Sted i Monarkiets Hovedlande. Boer han udenfor disse, fastsættes Varslet af Institutiarius i Høiesteret; men Stævningen forkyndes altid paa Bopælen.

Saalænge Appellstævning ikke er udtagen, staaer det enhver af Parterne frit for at lade Dommen forkynde for Modparten og derved tillige opgive en nærmere boende Person, hvem en eventuel Appellstævning kan forkyndes, og bliver da Varslet at regne efter dennes Bopæl.

Vides det ikke, hvor Modparten er, forholdes overensstemmende med Slutningen af § 22.

§ 50.

Med Hensyn til Paaankning af Kjendelser forbliver det ved Reglen i Forordningen af 17de Mai 1690, dog med den Indskrænkning, at de Kjendelser, der middelbart indeholde en Afgjorelse af Hovedsagen, derunder navnlig de, hvorved det er paalagt en Part at føre et vist Bevis, saaledes at Sagens Udfald gøres afhængigt deraf, strax kunne paaankes. Imidlertid bliver Appelfristen selv med Hensyn til sidstnævnte Kjendelser først at regne fra den endelige Doms Afgjelse; men, naar Vedkommende ikke inden den Tid, der i Kjendelsen er foreskreven for Førelsen af Beviset (§ 36), har foretaget Skridt til Paaanke, kan han ikke ved senere Appel hindre, hvis det er ham selv Beviset er paalagt, at der afgives endelig Dom, og hvis det er Modparten, at denne fører Beviset og Sagen derefter paadømmes.

Paaankes en af So- og Handelsretten affagt Kjendelse særskilt, er Varslet uden Hensyn til den Paagjeldendes Bopæl 8 Dage.

§ 51.

Ligesom Paaanke af en af So- og Handelsretten affagt Dom i det Hele standser dennes frentidige Virkninger, saaledes kan Dommens Ege-

cution udenfor de i § 42, samt i Forordningen af 13de Januar 1792, Forordningen af 18de Mai 1825 § 72 og Forordningen af 25de Januar 1828 § 9 nævnte Tilfælde heller ikke finde Sted, naar det inden Executionens Begyndelse godtgjøres, at der er begjært eller med Posten affendt Begjæring om en lovlig Appellstævning, der ikke er udtagen med længere Bærfel end det i § 49 foreskrevne.

Naar Execution er begyndt, kan Forauktioneringen af det Udlagte ikke standses ved senere Paaauke.

V. Retssgebyrer ved Sø- og Handelsretten.

§ 52.

Alle Retssgebyrer i kjøbenhavnske Sø- og Handelsager, saavel som de Gebyrer, der ere fastsatte for visse extrajudicielle Handlinger, der udføres af Rettens Formand, saasom Logbøgers Autorisation og Attestation, tilfalde Statskassen. Med Hensyn til Indbetalingen af Gebyrerne og Afgifterne, der oppebæres af Justitssekretæren, saavel som med Hensyn til Indsendelsen af Kvartals ekstrakter og Regnskaber forholdes paa samme Maade som ved den kongelige Landsøver- samt Hof- og Stadsret.

§ 53.

Saavel i Handels- som i Søager skal der ved Sø- og Handelsretten erlægges de samme Gebyrer, der hidtil have været foreskrevne for Søretten i Kjøbenhavn.

§ 54.

For Afgifelsen af de i § 34 omhandlede Kjendelser, erlægges uden Hensyn til, hvormange Spørgsmaal derved afgjøres, altid kun Gebyr som for en Eragtning, hvorved en enkelt Exception paafjendes.

§ 55.

Støer den Forkyndelse. Indstævnte ifølge § 24, maa foretage, eller de i § 26 ommeldte senere Forkyndelser ved Stævningsmændene, erholde disse det Halve af Betalingen for en Stævnings Forkyndelse.

B. Udenfor Kjøbenhavn.

§ 56.

For de Kjøbstæder udenfor Kjøbenhavn, som ved deres Størrelse og Handelsomsætning egne sig dertil, kan det ved Anordning fastsættes, at sø- og handelskyndige Medlemmer ved Behandling og Paadømmelse af Sø- og Handelsfager skulle tiltræde Retten, hvori Byfogden da bliver Formand. Antallet fastsættes for hver enkelt By i Anordningen. De sø- og handelskyndige Dommere, der maae fyldestgjøre de Betingelser, der udfordres til at være sø- eller handelskyndigt Medlem af den kjøbenhavnske Ret, kan med den Forandring, at de maae have Bopæl i den vedkommende Kjøbstad, udnævnes af Kongen paa 4 Aar blandt et af den samlede Kommunalbestyrelse foreslaaet dobbelt Antal.

§ 57.

Med Hensyn til disse Retters Virkefreds faaavelsom med Hensyn til Behandlingsmaaden af Sagerne ved samme komme iøvrigt de i ovenstaaende Udsnit II—III givne Forrifter i det Hele til Anvendelse, dog med den Forandring, at der kun afholdes eet ordentligt Retsmøde om Ugen, hvorhos det er en Selvfølge, at hvad der i §§ 20, 24 og 37 er henført til Staden Kjøbenhavn, her bliver at henføre til vedkommende Jurisdiktion.

§ 58.

De af Sø- og Handelsretterne udenfor Kjøbenhavn affagte Domme kunne kun under den i § 46 fastsatte Betingelse være Gjenstand for Paaanke, hvilken da skeer umiddelbart til Højesteret. Med Hensyn til denne Paaanke gjælde i det Hele de i Udsnit IV fastsatte Regler, dog saaledes at Barsalet i det i Slutningen af § 50 omtalte Tilfælde bliver det i § 49 foreskrevne, dog beregnet, ikke efter Modpartens Bopæl, men efter Stedet, hvor Sagen føres.

§ 59.

Ved Sø- og Handelsretterne udenfor Kjøbenhavn tilfalde de i § 52 ommeldte Gebhører fremdeles indtil videre vedkommende Retsetjænt. Den

i Sportel-Reglementet af 22de Marts 1814 § 19 foreskrevne Gebyrforhøielse bliver anvendelig ikke blot paa Søsager, men ogsaa paa Handelsager, saafremt der til disses Behandling sættes Eytretet i Overensstemmelse med § 17, men bortfalder, forsaavidt Sagerne ved Sø- og Handelsretterne behandles i de ordentlige Retsmøder, og hvad Vidneforhør angaaer, selv om disse efter § 37 foregaae udenfor de ordentlige Retsmøder, naar dog Sagen ellers behandles i disse. Afgjøres en Sag ved Forlig, bortfalder Infamationsgebyret. Iovrigt blive Bestemmelserne i §§ 54 og 55 anvendelige ogsaa med Hensyn til disse Retter.

§ 60.

I de Jurisdiktioner, i hvilke særegne Sø- og Handelsretter ikke oprettes, blive Sø- og Handelsagerne at behandle ved de almindelige Retter, aldeles overensstemmende med de for Særetsproceduren hidtil gjældende Regler, navnlig ogsaa med Hensyn til Paaanke af de affagte Domme.

§ 61.

Denne Lov træder i Kraft den

Fra samme Tid indbringes ingen nye Sager for den nuværende Særet i Kjøbenhavn, og dens Forretninger i civile Sager gaae over til Sø- og Handelsretten sammesteds, i Henseende til kriminelle Sager til Kjøbenhavns Kriminal- og Politiret. Dog bør de Sager, der til hint Tidspunkt allerede ere inkaminerede, føres til Ende ved Særetten overstemmende med de hidtil gjældende Regler, forsaavidt ikke begge Parter ønske dem overførte til Sø- og Handelsretten.

Bemærkninger

til

foranstaaende Udkast.

Det er bekjendt, at der, navnlig i dette Aarhundrede, i mange europæiske Stater er blevet indrettet særegne Domstole for Handelsagers Behandling og Paadømmelse. Saadanne findes ikke blot i Frankrig, hvor denne Institution har en meget gammel Oprindelse, men ere ogsaa indførte i Belgien, Holland (hvor de dog senere ere affæfede), Hamborg, Bremen, Østerrig, Bayern og flere andre tyske Stater, Spanien, Portugal, Rusland, største Dele af Italien, m. fl., og i andre Stater, navnlig Preussen og enkelte andre tyske Stater, er man i Begreb med at oprette dem. Man er herved gaaet ud fra den Betragtning, at Handelsforhold sikkert ville kunne ventes paadømte overensstemmende med deres Væsen og den Mening, Contrahenterne have havt ved at indtræde i Retshforholdet, af en Domstol, der væsentlig bestaaer af Mænd, som ved umiddelbar Ansættelse ere fortrolige med Handelsforretningernes Natur, og som have Kjendskab til de i Handelsverdenen herskende Retssættelser og de der udviklede Retssætninger, og at disse Sager derhos nødvendigen maae behandles efter en Processform, der mere end den almindelige kan lade Hensynet til disse Sagers hyppigt meget paatrængende Karakter fæe Gyldest.

Hos os have de samme Betragtninger allerede for lang Tid siden gjort sig gjældende med Hensyn til Søhandelen og de dermed i Forbindelse staaende Forhold, og have, som bekjendt, i Kjøbenhavn fremkaldt Oprettelsen af en egen Domstol for Søager, der oprindelig udelukkende, senere i alt Fald for den aldeles overveiende Del, har bestaaet af Sø- og Handelskdyndige, ligesom disse Sager overalt behandles efter en hurtigere Processform; men alle andre Handelsager ere hidtil bleve behandlet ved de almindelige Domstole og uden anden Afvigelse fra de alminde-

lige Processregler, end de for Begjærsagers Behandling givne særegne Forordninger i Forordningen af 18de Mai 1825. I den senere Tid er det imidlertid, saavidt Ministeriet har bragt i Erfaring, blevet et almindeligt Onske i den nærmest interesserede Klasse, Handelsstanden, at der for alle Handelsager maatte blive indrettet en Domstol med handelskyndige Elementer, og at de gjældende Processformer maatte udvikles eller, om fornødent, omdannes saaledes, at de bleve stiftede til i høiere Grad, end det har været Tilfældet selv ved Særetsproceduren, at fremme Sagernes hurtige Afgjørelse. Denne Stemning har nu ogsaa fundet Indgang i Rigsdagen, og navnlig har Folkethinget i dets 9de Samling næsten med Enstemmighed vedtaget et Forslag om at udtale Thingets Formening om det Onskelige i, at der af Regjeringen fremlagdes Lovforslag til Oprettelsen af en Sø- og Handelsret i Kjøbenhavn og andre Stæder i Riget.

Efter den bestemte Opfordring, som denne Folkethingets Beslutning indeholdt, har Ministeriet taget denne Sag under nøie Overveieelse, og ved de Undersøgelser, Man i denne Anledning har ladet foretage, er Man kommet til den Overbevisning, at Erfaringen i andre Lande fuldkomment stadfæster Rigtigheden af den Tanke, som der har ledet til Oprettelsen af særegne Retter for Handelsager. Saavidt Man har kunnet skjønne, opfyldte disse Retter i Reglen paa en meget tilfredsstillende Maade deres Henfigt, at tilvejebringe en sagkyndig og hurtig Afgjørelse af Sagerne. De statistiske Data, Man paa enkelte Steder har samlet, tale ogsaa i høi Grad for dem. Saaledes har det f. Ex. i Belgien gennem en længere Aarrække vist sig, at et forholdsmæssigt langt ringere Antal af Handelsager end af andre Sager gjøres til Gjenstand for Paaanke til høiere Ret, og at igjen et langt ringere Procentantal af de appellerede Handelsretsdomme, end af appellerede Domme i andre Civilsager undergaaer Forandring i Appellinstansen. Næsten allevegne hersker der ogsaa en almindelig Tilfredshed med disse Retter, især hos de nærmest Paaagjældende, og den Modstand, der i den senere Tid paa enkelte Steder er bleven reist mod dem, og som i en enkelt Stat endog har bevirket deres Afkaffelse, har uden Tvivl mere været rettet mod den særegne Organisation af Retten paa disse Steder, end mod selve Principet for saadanne Domstole. At der nu i vore Forhold, og navnlig i Handelsstandens Udvikling — hvorpaa det især kommer an — skulde ligge nogen Hindring for Indførelsen af det commercielle Element i Domstolene, har Man i det Mindste for Kjøbenhavns Vedkommende ikke fundet den ringeste Grund til at antage.

Som Følge heraf har Ministeriet bestemt sig til snarest muligt at søge denne Institution gennemført, og har i dette Viemed udarbejdet det foranstaaende Udkast, om hvis Principer Man nu skal udtale sig nærmere.

Som bekjendt er der i Henseende til Organisation af disse Domstole den meget væsentlige Forskjel mellem de forskjellige Staters Lovgivninger, at de i nogle bestaae alene af Handelsdommere, i andre derimod tillige indeholde et eller flere retskyndige Medlemmer. Denne sidste Ordning bør uden Tvivl ogsaa, i det Mindste hos os, afgjort gives Fortrinnet. Saa vist det nemlig er, at Man fortrinsvis hos de Handlende vil kunne finde sund Opfatning af Handelsforholdene og Kjendskab til de i Handelsverdenen udviklede Retsanskuelser, ligesaa vist er det paa den anden Side, at de Handlende savne den Indsigt i Civilretten i det Hele og den fuldkomne Fortrolighed med Proceslovgivningen, som aldeles ikke kan undværes, naar Retten skal pleies med Retfærdighed og Værdighed. Det er heller ikke Tilfældet, at de Handelsretter, der udelukkende ere sammensatte af Handelsmænd, behjælpe sig uden retskyndig Bistand; men, da de ikke finde den blandt Dommerne, nødes de til at søge den hos Retskriveren, og denne udøver derfor næsten overalt en aldeles overveiende Indflydelse paa Sagernes Afgjørelse. Der opnaaes altsaa intet Andet end at denne lægges i Hænderne paa en Mand, der ikke bærer Ansvar for det. Stemningen er derfor ogsaa i hine Lande almindelig for en Forandring heri, og navnlig i Belgien har Regjeringen allerede gjort Forsøg paa at hidføre en anden Ordning. Men, selv om det retskyndige Element kunde undværes i de Stater, hvor Lovgivningen og navnlig Handelslovgivningen er klar og præcis og hvor Handelsstanden fra gammel Tid har været vant til at deltage i den dømmende Myndighed, er det i alt Fald klart, at dette ikke vil være Tilfældet her i Landet, hvor ingen af disse Betingelser forefindes. Idet man saaledes har anseet det for afgjort, at Retten ikke kunde undvære en retskyndig Hjælp, har Man derhos hverken fundet det påskende eller hensigtsmæssigt — saaledes som i enkelte Stater er fæet — at stille denne udenfor Retten som blot Consulent, ei heller antaget det stemmende med disse Forholds Væsen — saaledes som under Forhandlingerne i Folkethinget er blevet antydet og virkelig i en enkelt Stat er gennemført — at stille det faktiske og det retlige Spørgsmaal fra hinanden og henlægge hint til de handelskyndige, dette til den retskyndige Dommers Afgjørelse. Man har derimod troet ligesom at burde give Sidstnævnte Plads i Retten som den ledende Dommer. At en

Samarbejden mellem de to Elementer skulde have nogen Bødselighed kan ingenlunde med nogen Næmlichkeit antages, da der aldeles ikke er nogen principiel Forskjel mellem den juridiske og den commercielle Opfattelse af de herhenhørende Retsforhold, og Erfaringen andenstedsfra har ogsaa vist, at en saadan Frygt er ubegrundet. Man har derfor ogsaa fundet det nødvendigt og endogsaa skadeligt at give Retten en saadan Organisation, at de to Elementer vare lige stærkt repræsenterede i samme. Derimod har det fra en anden Side stillet sig tvivlsomt, om det ikke blev nødvendigt at optage mere end eet juridisk Medlem i Retten, navnlig af Hensyn til, at det muligt blev overkommeligt for en enkelt Mand at varetage alle de Forretninger, der vilde komme til at paahvile det retskyndige Element i Retten, eller i alt Fald at gjøre det med den Hurtighed, som er en af Hovedfordringerne til en saadan Ret. I Hamborg har Man bestandig havt to af hinanden aldeles uafhængige Afdelinger, der hver ledes af en retskundig Dommer, og Man har i den seneste Tid endog seet sig nødsaget til at optage en tredje, dels til at fungere i Tilfælde af Forsald for en af de to andre, dels til at udføre de Forretninger, som disse ikke kunne overkomme. Da imidlertid Omstændighedsforholdene i Hamborg ere af et ganske andet Omfang end her, og da tilmed Hællitvæsenet ogsaa hører under den hamborgske Handelsrets Virkefreds — hvilket i alt Fald ikke øieblikkelig tilsigtes med Hensyn til den kjøbenhavnske — har Man troet at burde lade det beroe ved een retskundig Dommer, indtil Skiftevæsenet ganske eller tildeels maatte blive henlagt dertil — hvorefter Mere nedenfor, — eller Erfaringen bestemt maatte godtgjøre Nødvendigheden af at oprette to Afdelinger af Retten.

Med Hensyn til Bestikkelsen af den retskundige Dommer, der skal lede Retten, antager Man ikke, at der er Anledning til at fravige de almindelige Regler for Dommeres Bestikkelse. Derimod synes der, uagtet de handelskyndige Medlemmer formentlig ogsaa bør udnævnes af Kongen, at burde gives Handelsstanden Indflydelse paa Valget af dem. Dette har Man nu antaget at kunne skee ligesom derved, at Valget foretages af samtlige Grosserer-societetets Medlemmer. Valgmaaden vil vel derved blive friere end efter de fleste fremmede Lovgivninger*),

*) I Frankrig f. Ex. vælges Handelsrettens Medlemmer — under Regjeringens Stabsfæstelse — af en Forsamling af ansete Kjøbmænd, som Regjeringen udpeger; i Belgien paa samme Maade, kun at Bølgernes Udnævnelse skeer af det større Communalraad; i Hamborg vælges de af Kjøbmandsfabet blandt to af Handelsretten foreslaaede. Ingen af disse Valgmaader synes at pæse for vore Forhold.

men man har ikke antaget, at der herved kunde være nogen Betænk-
 lighed, naar det fastholdes, saaledes som fleet er i Udkastet, at Regjeringen
 har frie Hænder til at forkaste Valget, selv naar det opfylder de lov-
 bestemte Betingelser. — Deres Functionstid har man antaget kunde
 ansættes til 4 Aar; da Forholdet formentlig vil udvikle sig saaledes
 at i Reglen kun to deltage i enhver Sags Afgjørelse, og de saaledes
 ville kunne fungere skiftevis, vil den Byrde, der herved paalægges dem,
 formentlig ikke blive for trykkende. Modtagelsen af Valget har man
 antaget, med visse Undtagelser, hvis Motiver formentlig ville være ind-
 lysende, at maatte gøre til en tvungen Sag, dog saaledes, at de Paa-
 gjældende kunne undslaae sig for Gjenvalg i et Tidrum af 4 Aar, regnet
 fra den Tid, de senest havde Sæde i Retten, hvorimod man ingenjomhelst
 Anledning har fundet til, saaledes som flere fremmede Lovgivninger
 gøre, at forbyde deres Gjenvalg før efter en vis Tids Forløb.

Udkastet har bibeholdt et specielt søkymdigt Element i Retten, ved
 Siden af det handelskymdige. Det er nemlig aabenbart, at der til
 Paadømmelsen af Søsager hyppig vil kræves en Indsigt i det egentlige
 Sømandsvæsen, som Rettens handelskymdige Medlemmerne ikke ere i
 Besiddelse af, og det er da langt mere stemmende med Udkastets Princip
 at optage det specielt søkymdige Element i selve Retten, end, saaledes
 som andensteds*) gjøres, at søge den tekniske Veiledning udenfor Retten.
 Vaterfonten har man derfor givet Plads i den nye Ret; istedetfor Skip-
 perlaugets Oldermænd og de af Magistraten udnævnte Skibsførere,
 der hidtil have haft Sæde i Sorennen, har man derimod fundet det
 mere stemmende med Udkastets øvrige Princip at foreslaae to af Skip-
 perlauget valgte Medlemmer (og to Suppleanter). Man har derhos fundet
 det rettest at ordne Forholdet saaledes, at de særligt søkymdige og de
 særligt handelskymdige Medlemmer saavidt muligt i lige Tal deltage i
 Søsagernes Paadømmelse. Man kan nemlig ikke benegte Muligheden
 af, at der f. Ex. i saadanne Sager, hvor Skipperens og Kjøbmandens
 Interesser komme til at staa imod hinanden, uvilkaarligt vil kunne
 opstaae en Tendens hos den ene eller anden Side af Retten til at see
 Sagen i et noget eenfaldigt Lys, og det synes da rigtigt saavidt muligt
 at forebygge, at saadanne Tendenser faae Indflydelse paa Sagens
 Afgjørelse.

*) I Hamborg er Retten bemyndiget til i Søsager at tiltage erfarne Skipperer,
 dog uden at enten disse stemme med i Sagerne, eller at Retten er bunden til
 deres Betænkning.

Det er forudsat, at Rettens Formand skal lønnes af Statskassen, i hvilken da de Sportler, der hidtil have været tillagte Justitiarius i Sørensen, ville indflyde, men at derimod de sø- og handelskundige Medlemmers Functioner bør være ulønnede Hæderposter. Den ubetydelige Indtægt, Vaterskonten*) og de søkundige Medlemmer af Retten hidtil have havt af Retsportler, vilde da bortfalde, saa at ogsaa samtlige disse Sportler indflyde i Statskassen.

Da det ikke vilde være hensigtsmæssigt, om der, hver Gang Rettens Formand maatte have et kortvarigt Forfald, skulde skee Constitution gennem Justitsministeriet, og da det i Reglen vil være et af Landsøver- samt Hof- og Stadsrettens Medlemmer, hvem Constitutionen maa ønskes overdragen, har man troet det rettest udenfor Tilfælde af Vacance at overlade denne Rets Justitiarius at meddele Constitution.

Efter det Omfang, Sø- og Handelsrettens Virksomhed vil faae, har man antaget, at der vil blive Brug for en egen Justitssekretær ved Retten; men der vil ikke være Noget til Hinder for, at den, der bestikkes i denne Post, tillige kan fungere som Fuldmægtig i Landsøver- samt Hof- og Stadsretten, saafremt det skulde vise sig, at de denne Embedsmand ved Handelsretten overdragne Forretninger ikke afgav tilstrækkeligt Arbejde for en særlig Post. Man har iøvrigt ogsaa med Hensyn til denne Post anseet det rettest, at Lønningen udbetales umiddelbart af Statskassen, og de Skrивeren ved Sørensen hidtil tillagte Sportler indflyde deri.

Med Hensyn til Bestemmelsen af Rettens Virkefreds (Competence) har Udkastet i det Væsentlige sluttet sig til den franske (og hamburgske) Lovgivning, kun at det end bestemte end denne fremhæver Retsforholdets objektive Bestaendighed som det afgjorende Moment. Da Hensigten nemlig er at skabe ikke en Ret for en særegen Klasse af Personer, men en Ret, der skulde være fortrinlig istand til at paadomme en særegen Klasse af Retsforhold, synes det mindre principmæssigt, saaledes som det navnlig i det nye preussiske Udkast er skeet, at betinge Competencen af de optrædende Parteres Egenkab som Handlende, istedetfor af Retsforholdets Character som Handelsforhold. De Grunde, der anføres for at indskrænke Rettens Virkefreds paa den anførte Maade,

*) Den nuværende Vaterskont er ved sin Bestalling forpligtet til at finde sig i Forandringer med Hensyn til Embedets Indtægter. Ved sidste Vacance blev denne Embedsmands Indtægt af Gebyrer i Sørensen anslaaet til 50 Rd. aarlig.

ere uden Tvivl heller ikke af synderlig Vægt; navnlig vil man ikke, som det undertiden er paastaet, derved opnaae en sikkrere og tydeligere Begrændsning, da Begrebet „Handlende“ dog ikke heller efter vor Lovgivning er saa noie bestemt, at der ikke i mangfoldige Tilfælde skulde kunne reises Competencetvivil, ligesom man overhovedet ikke vil kunne afgjøre, hvem der skal betragtes som Handlende, med mindre man er kommen til en bestemt Aufklæring om, hvad der forstaaes ved Handelsforretninger og Handelsforhold. — Det er indlysende, at Lovudkastets Bestemmelse om, at Handlendes Contracter skulde formodes at angaa deres Handelsbedrift, ikke er i Strid med det Princip, hvorfra man saaledes er gaaet ud, saalidt som den derefter følgende Bestemmelse om, at undertiden kun den ene af Parterne i et Contractforhold kan søges ved Handelsretten. Den hertil knyttede Modification med Hensyn til Modfordringer, der anbefaler sig ved sin Billighed, staaer formeentlig i en naturlig, om end ikke nødvendig Sammenhæng med Bestemmelsen i Udcastets § 33, at Modfordringer skulde kunne gøres gjældende ved en simpel Indsigelse, og synes at være uden Betænkelighed, da Domstolen indeslutter et retskyndigt Element, som de øvrige Dommere med Hensyn til saadanne Spørgsmaal i Reglen maa formodes at ville underordne sig.

Naar man isøvrigt har gjort en Adskillelse mellem Sø- og Handelsfager, da er det ingenlunde overseet, at en saadan Inddeling ikke er ganske logisk, men man har desuagtet optaget den, fordi den frembyder en Lettelse derved, at Begrebet „Søfager“ gennem en lang Praxis er fuldkomment fast begrænset, og fordi man i disse Sager vilde indrømme det søkynlige Element Indflydelse paa Afgjørelsen.

Det er vistnok indlysende, at man ikke i en Lov kan fastsætte Begrebet Handelsforhold, anderledes, end at det i ethvert mødende Tilfælde væsentlig maa beroe paa Domstolens Fortolkning, om et givet Retssforhold bør henføres under samme; men da det, hvis man ikke tilføiede nogen nærmere Forklaring, endog kunde stille sig tvivlsomt, i hvilket Omfang man havde tænkt sig dette Begreb, om man f. Ex. navnlig vilde have Fabrikdrift indbefattet derunder, har man udtrykkelig fremhævet nogle Arter, der antages at kunne tjene som veiledende Exempler. Med Hensyn til det første af de anførte Exempler bemærkes, at det med den tilføiede Indskrænkning har været Hensigten at udelukke saadanne Retshandeler, som aabenbart ikke ere Handelsforretninger, skjøndt de kunne have ydre Kjendtegn tilfældes med disse, saasom Indkjøb af Menbler til Værelser, man agter at udleie til Logerende, Indkjøb af Levnetsmidler, som tildeels ere bestemte til Kostgjængere, man har i Huset, idet man har tænkt sig, at Afgjørelsen af

det Spørgsmaal, om et vist Retshforhold er et Handelsforhold, væsentlig maa afhænge af den Hensigt, i hvilken de Vedkommende efter de foreliggende Omstændigheder maae antages at have indgaaet Retshforholdet. Men om det end maa indrømmes, at det her efter flere fremmede Lovgivningers Forbillede opstillede Begreb er noget ubestemt, saa skjønnes det dog ikke, at dets Anvendelse i Praxis vil medføre alvorlige Vanskeligheder, saameget mindre som man ved Uddannelsen af en Praxis i denne Retning vil kunne drage særlig Fordel af de handelskyndige Dommers Medvirking. — At Fabrikdrift er medtaget, vil vistnok findes tilstrækkeligt begrundet i denne Virksomheds Character; derimod er der ikke fundet Anledning til at medtage den egentlige Haandværksdrift, undtagen forsaavidt det følger af Bestemmelsen i § 13 Nr. 1, at Salg af Gjenstande, som ikke ere udførte efter Bestilling, men forfærdigede for at afhændes fra et Udsalg, maa høre ind under Handelsrettens Virkefreds. — Paa Grund af den næsten fuldkomne Overensstemmelse mellem Retreglerne for de indenbys og for de traaserede Byer har man henlagt ogsaa de førstnævnte under Handelsrettens Competence, naagt de meget hyppigt ikke reise sig af Handelsforhold.

Bestemmelsen i § 15 om Handelsrettens Besøielse til at paafjende sin Competence er vistnok kun en Anvendelse af den hos os i det Hele gjældende Sætning, at enhver Ret selv paadømmer sin Competence, men man har desuagtet ikke troet det overflodigt udtrykkelig at udtale dette, da fremmede Lovgivninger som bekjendt i Almindelighed have en noget afvigende Regel om dette Punkt.

Som ovenfor antydet, er Hallitvæsenet — enten i det Hele eller kun forsaavidt Handelsens Hallitboer angaaer — i Almindelighed*) indbefattet under de fremmede Handelsretters Virkefreds, saaledes at dels hele Retten, dels et dertil bekliftet Medlem af samme enten forestaar Behandlingen af Boerne, eller i alt Fald fører Tilsyn med Curatorernes Behandling deraf. Det forekommer nu vel ogsaa Ministeriet klart, at der, navnlig i Handelsens Boer, vil være god Anvendelse for den særlige Sagkyndighed, hvoraft Handelsretten er i Besiddelse, ligesom ogsaa det retskyndige Medlem vilde kunne vinde en mere indtrængende Indsigt i disse Forhold, end den nærværende Eksterets Medlemmer i deres korte Funktionslid vilde være istand til. Endelig vilde man ogsaa kunne opnaae den Fordel, blandt flere andre, at der kunde føres et nøiere Tilsyn

*) Exempel paa det Nøvsatte frembyder Handelsretsloven for Bremen.

med de private Skiftekommissærer, end det nu er Tilfældet. Naar man desuagtet ikke har optaget Fallitvæsenet under Rettens Virkefreds, da hidrører dette heller ikke fra nogen principiel Tvivl om det Migtige heri, men er begrundet i forstjellige Omstændigheder. Dels har der nemlig været reist Tvivl om Hensigtsmæssigheden af den nuværende Ordning af det kjøbenhavnske Skiftevæsen i det Hele uden at der dog endnu er fremsat noget bestemt Forslag til sammes Ordning i Fremtiden, medens den paa den anden Side ikke kunde være uden Indflydelse paa den Virkefreds, man vilde tillægge Sø- og Handelsretten i Fallitfager, dels har Overdragelsen af den omhandlede Jurisdiktion til Handelsretterne i de fleste Lande staaet i Forbindelse med eller været støttet paa en ny fuldstændig Fallitlovgivning, som endnu savnes hos os og ei heller vil kunne ventes tilveiebragt i en ganske kort Tid, navnlig saalænge andre mere paatrængende Lovarbejder lægge Beslag paa Opmærksomheden, medens det paa den anden Side vilde være forbundet med adskillige Vanskeligheder paa en passende Maade at knytte Sø- og Handelsrettens Virksomhed i den heromhandlede Henseende til den her for Tiden gjældende Fallitlovgivning.

Med Hensyn til Anordningen af Procedüren ved Handelsretten har selvfølgelig Bestemmelsen i Grundlovens § 79, at Offentlighed og Mundtlighed saa snart og saavidt som muligt skal gjennemføres i hele Retspleien, maattet være det øverste og ledende Princip. Denne Betragtning maatte saameget mere gjøre sig gjældende ved Affattelsen af det nærværende Udkast, som man maa være af den Anskuelse, at Procedurens Mundtlighed og Offentlighed er saa langt fra at være uforenelig med denne Rets Organisation, og det Maal, man søger at naae ved samme, at den meget mere maa ansees som en nødvendig Betingelse for, at dette Maal kan naaes. Det er nemlig indlysende, at de ikke retskendige Medlemmer af Retten ifølge hele deres Udvikling og Fordannelse langt lettere ville kunne opfatte en Sag gennem en mundtlig Forhandling end ved Gjemmemlæsning af Indlæg, og at denne sidste derhos vilde kræve en saadan Tidsanvendelse, som Man ikke tør gjøre Regning paa, at Mænd, der have en privat Bedrift at varetage, ville være istand til at yde, medens deres Indflydelse paa Sagens Afgjørelse næsten ganske vilde tabe sin Betydning, dersom de skulde være henviste til alene at erhverve Kundskab om Sagen gennem et Referat af den retslærde Formand. Ikke mindre sikkert er det, at den Fremsthyndelse af Sagernes Afgjørelse, som Man har betragtet som et meget væsen-

ligt Formaals, langt lettere vil kunne naaes ved den mundtlige end ved den skriftlige Procedüre. I den Henseende kan man uden Tvivl paaberaabe sig de Erfaringer, Man har gjort hos os; thi naar der naagtes Lovgivningens Bestræbelser for at bevirke Sagernes Fremme, og den Iver, hvormed Domstolene uden Tvivl have vaaget over de paagjældende Lovbestemmelseres Overholdelse, i mange Tilfælde vistnok ikke uden Joie føres Klage over Sagernes Forhaling, tør man sikkert med Rette søge Skylden herfor i den hos os gjældende skriftlige Procedures Natur, uden at man iøvrigt her skal indlade sig paa at undersøge, hvorvidt denne Mangel opveies ved andre Fordele og Fortrin, der ere uadskillelig forbundne med den nu gjældende Processform.

Som Følge heraf har Man troet bestemt at maatte holde paa Procedürens Mundtlighed med alle dens Konsekvenser: Sagernes Udvikling gjennem en mundtlig Forhandling, som alle de Dommere, der skulle tage Del i Dommens Afgjælfte, maae have overværet, Vidners Afhøring saavidt muligt i den samlede Rets Overværelse, osv. Smidlertid har Man dog ikke troet det muligt aldeles at undvære et skriftligt Grundlag for Procedüren. Det er nemlig umiskjendeligt, at en udelukkende mundtlig Forhandling, under hvilken Parterne ofte ikke kunne være forberedte paa, hvad Modparten vil anføre, let bærer Veien for Overraskelser, og giver det større Talent hos en Sagfører en overveiende og utilbørlig Indflydelse paa Sagernes Afgjælfte. Hertil kommer endvidere, at Procedüren i Appellinstansen paa Grund af den i vor Lovgivning herskende Forhandlingsmåde, som Udkastet vel har modificeret noget, men dog i det Væsentlige har villet fastholde, er aldeles afhængig af Procedüren i første Instans, og at det derfor er en uøstgivelig Fordring, at Grundlaget for denne sidste maa staae fuldkomment fast, Noget, man under en rent mundtlig Procedüre kun paa en meget ufuldkommen Maade kan naae*). Man kan i denne Henseende ogsaa paaberaabe sig Erfaringen fra andre Lande. I Hamborg er det saaledes hyppigt Tilfældet, skjøndt det er en aldeles frivillig Sag, at Sagførerne forinden Forhandlingerne meddele hinanden Grundtrækkene af deres Foredrag, og i Belgien have de fleste Handelsretter ved reglementariske

*) Ved den Hamborgske Handelsret optegner Retskriveren under Forhandlingerne det Væsentlige af Parternes Foredrag til Brug for Appellinstansen; men denne Optegnelse, der ikke oplæses og ratificeres, kan egentlig kun afgive et fyldestgørende Grundlag, naar man kan gjøre Regning paa Parternes Medvirkning til at fuldstændiggjøre samme.

Bestemmelser gjort Parterne det til Pligt at fremlægge en skriftlig Udvikling af deres Procedüre. Udkastet har derfor paalagt baade Søgøren og Indstævnte at fremlægge og inden Forhandlingerne at meddele hinanden en skriftlig Fremstilling af Grundlaget for deres Procedüre. Hermed har Man imidlertid ikke tænkt sig en fuldstændig Udvikling af Sagens juridiske og faktiske Momenter, saaledes som denne efter den nu brugelige Fremgangsmaade gives i et Indlæg, men kun en Fremstilling af dens faktiske Sammenhæng, hvoraf Søgsmålsgrundene og Indsigelserne tydelig fremgaar. Disse skrevne Udviklinger blive da endeel af Sagens Akt, men Man har fundet det rettest at foreskrive, at de ikke skulle oplæses, for at forebygge den Misbrug, der andensteds har indsnæget sig, at Parterne skriftligen udvikle Akt, hvad de saavel med Hensyn til det retlige som med Hensyn til det faktiske Spørgsmaal have at anbringe, og derefter indskrænke sig til en Oplæsning deraf, hvorved Procedüren væsentlig taber sin mundtlige Karakter. Naar der saaledes foreligger et skriftligt Grundlag, synes det umødvendigt at optegne Noget af Parternes Foredrag; kun er der ved § 31 givet hver af Parterne Udgang til at faa en af Modparten gjort Indrømmelse osv. konstateret ved Tilførsel til Protokollerne. Naar imidlertid nogen af Parterne møder personlig, synes det ikke at kunne paalægges ham at fremkomme med nogen skriftlig Udvikling, og her maa da hans Anbringender tilføres Protokollen, forsaavidt Sagen er appellabel. I de paatrængende Sager, hvor Stævning kan gives med et meget forkortet Barfel, og hvor der saaledes ikke levnes Parterne Tid til at af fatte ved skriftlig Fremstilling af Sagens Sammenhæng, maa Fordringen paa en saadan naturligvis ogsaa opgives, og det vil saaledes ogsaa i disse Tilfælde være nødvendigt at tage Forhandlingerne til Protokols, forsaavidt Sagen er appellabel.

Da det imidlertid kan indtræffe, at en Sag ikke egner sig til mundtlig Forhandling, har Man givet Retten Myndighed til at foreskrive skriftlig Behandling (§ 25).

I det Tilfælde, at Parten møder personlig, har Man paalagt Retten at hde ham Veiledning, Noget, der vistnok er ganske ubetænkeligt, og heller ikke er fremmed for den nuværende Lovgivning (Frdn. af 3die Juni 1796 § 15). Udenfor dette Tilfælde har man derimod fastholdt Forhandlingsmaksimen som Hovedprincip, dog ikke ganske med den samme overordentlige Skarphed, hvormed den findes gennemført i vor almindelige Proces. Parternes Deduktioner, Indrømmelser og Benægtelser skulle saaledes vel ogsaa i Handelsager danne det egentlige Grund-

lag, som Retten ikke kan gaae udenfor, og Retten skal udenfor det ovennævnte Tilfælde afholde sig fra enhver Indgriben, der kunde stilles lige med en Veiledning, naturligvis medmindre en saadan har Stjæmmel i den almindelige Lovgivning, saasom i smaa Gjældsager. Men derimod har man fundet det at være et nødvendigt Supplement til den mundtlige Procedüre, at Retten under eller efter Forhandlingerne maatte kunne affordre Parterne Forklaring over et eller andet Punkt; man har endvidere troet det hensigtsmæssigt og navnlig egnet til at spare tidspildende Provokationer at give Retten Myndighed til at fordre Parternes personlige Møde, naar der efter Omstændighederne heraf kunde ventes væsentlige Bidrag til Sagens Oplysning. Den Myndighed, der er indrømmet Retten til *ex officio* at henføre Sagen til Mægling ved en Kommission (§ 18), til at foreskrive Optagelsen af Syn og til at forlange Betænkning fra Sagkyndige (§ 35), er ikke i sit Væsen større end den, der tilkommer Retten efter de almindelige Procesregler.

En væsentlig Afvigelse fra den almindelige Proceslovgivning indeholder derimod Bestemmelsen i § 34, at der i Reglen ingen Bevisførelse skal finde Sted, forinden Bevisgjenstanden gennem Forhandlingerne er bragt paa det Reue og derefter faststillet ved Rettens Kjendelse. Man har da tænkt sig Fremgangsmaaden saaledes: Naar Forhandlingerne, der alene skulle gaae ud paa at fremskille Sagens Sammenhæng, men ikke paa at bevise den, undtagen forsaavidt dette kan skee ved Dokumenter, ere sluttede, kan Retten enten ligefrem paabyde en eller anden til Sagens Oplysning sigtende procesfvel Handling, eller bestemme, at Sagens Udfald er afhængigt af, om en af Parterne kan bevise et eller andet Punkt. Hvad nu det sidste Tilfælde angaaer, da fastsætter Retten tillige en Retsdag, paa hvilken Parten skal begynde Bevisførelsen. At Modparten maa have Ret til at føre et Modbevis (i streng Forstand), er selvforstaaeligt og behøver ikke at udtale i Kjendelsen; hvis derimod Modparten skal være berettiget til fra sin Side at føre Bevis for andre Fakta, der svække Virkningen af de af den første Part beviste, maa Saadant være udtrykkeligt hjemlet i Kjendelsen. Den Part, hvem Beviset er paalagt, maa da inden den foreskrevne Frist enten foretage Skridt til Kjendelsens Paaankning eller Paaabegyndelsen af Bevisførelsen; i modsat Fald optages Sagen til endelig Dom. Ligeledes maa Modparten inden samme Frist skride til Paaanke, hvis han vil hindre, at den første Part fører Beviset. Naar Bevis, og eventualiter Modbevis, er ført, kunne Parterne i en fastsat ny Termin forhandle Spørgsmaalet, om der er tilveiebragt tilstrækkeligt Bevis, hvorefter Sagen endelig paadømmes. Denne hele Fremgangsmaade, troer Man, har overveiende

Fordele fremfor den almindelige. Efter denne sidste tør en Part nemlig i Reglen ikke lade noget Punkt, som Modparten har benægtet, blive ubevist, da han ikke kan være vis paa, hvilken Indflydelse paa Sagens Afgjørelse Retten vil tillægge det, og for Parter, der ville udhale Sagen, frembyder Bevisførelsen, saaledes som den nu er ordnet, i Reglen et meget brugbart Middel. Efter den i Udkastet foreslaaede Procesmaade bliver det derimod fastsat, hvad Parten behøver at føre Bevis for, og Retten, der af Forhandlingerne er bekendt med Sagen, vil uden Vanskelighed kunne have Indseende med, at Bevisførelsen ikke misbruges til Sagens Forhaling. At Bevisførelsen særlig kan appelleres (§ 48), er en nundgaelig Konsekvens af det hele System; men Man kan heller ikke skjønne, at dette vil kunne medføre synderlige Ulemper. Det maa nemlig erindres, at, naar dette Punkt i Appellinstansen er afgjort, vil Sagen for den væsentligste Deel være tilendebragt, saaat en senere Forhandling og eventualiter Appel kun kan angaa Spørgsmaalet, om Bevis er tilveiebragt eller ikke, hvorhos det maa bemærkes, at Retten har det i sin Magt at hindre de skadelige Virkninger af en temerær Appel af den endelige Dom ved overensstemmende med § 43 at erklære denne erigibel uanset Appel.

Bestemmelsen (§ 40) om, at Domstolene i Handelsager ikke ere bundne til de lovbestemte Beviser, men kunne affige Dom efter et frit Skjøn over Sagens hele Sammenhæng, er en nødvendig Folge af det uretskyndige Elements Optagelse i Handelsretten. Da det selvfølgelig ikke er Meningen, at et lovbestemt Bevis skulde kunne erklæres for utilstrækkeligt, er denne Bestemmelse ikke væsentlig afvigende fra, hvad der gjælder i den almindelige Proces, og den er derhos ganske ubetænkelig, da Retten maa begrunde sin Opfattelse af Factum (§ 42). Det er iøvrigt en Selvfølge, at den saaledes givne Regel maa være gjældende ogsaa for disse Sagers Behandling i Appellinstansen.

Efter at have fremsat disse Bemærkninger om Principerne for den ved Udkastet foreslaaede Procedure, skal Ministeriet gaae over til de Bemærkninger, der med Hensyn til Enkelthederne kunde være at gjøre.

Den nugjældende Regel om Sogers Fritagelse for at behandles ved de almindelige Forligskommissioner har man givet Anvendelse ogsaa paa Handelsager. Man har derhos angaaende Mæglingen ved Retten givet en noget forandret Regel, dels fordi en Mægling strax ved Sagens Infamiation ikke ret vel lod sig forene med den indførte mundtlige og offentlige Procesform, hvortil endnu kommer, at det neppe i Almindelighed strax ved Sagens Begyndelse kan skjønnes, om et Forsøg paa

at faae et Forlig tilveiebragt kan gøres med nogen Nytte, dels fordi den nu stedfindende Mægling — imod Anden i den nyere Forligslovgivning — foretages af de Samme, der skulde paadømme Sagen. - - Man har derhos ment at burde fritage Parterne for det altid besværlige og ofte unyttige personlige Møde, dog saaledes at det staaer til Retten eller Commissionen at forlange Saadant, og man har ligeledes fundet det ubetænkeligt at tilstede Parterne at møde ved Procuratorer, der neppe kunne antages at være saaledes interesserede i Sagernes Fortsættelse, at man skulde være nogen Frygt for, at denne Interesse skulde bringe dem til at modvirke et Forlig, naar dette ellers er ønskeligt og opnaaeligt, medens de netop bedst ville være i Stand til at bedømme, om Sagens Stilling er en saadan, at en Fortsættelse af Retstrætten vilde være unyttig og følgelig skadelig for Parterne.

De Forandringer, man har foreslaaet i Værnetingsbestemmelserne, anbefale sig formentlig ved deres Hensigtsmæssighed og ere ikke i Strid med Anden i den gjældende Lovgivning.

At de mugjældende Regler for Stævningen og Varfelet for Indstævningen i flere Henseender ere yderst uhensigtsmæssige, er almindelig erkjendt, og Man har saameget mindre troet at burde lade dem uforandret komme til Anvendelse ved Handelsretten, da det netop er et af Hovedsæmmedene at fremskynde Sagernes Afgjørelse. De væsentligste Forandringer, Udkastet i denne Henseende har foreslaaet, bestaae i, at Stævningen kan forkyndes udenfor Sagsfogtes Bopæl, at offentlig Stævning til den, der er uden Riget (1—4—12), er afføstet, og det derhos er overladt Rettens Formand at bestemme Varfelet i ethvert Tilfælde, hvor Sagsfogte opholder sig udenfor Monarkiets Hovedlande, at den i 1—4—10 og 12 foreskrevne offentlige Indstævning er givet en anden Form, tildeels med et andet Varfel, samt at det udtrykkelig er udtalt, at Stævning gyldig kan forkyndes paa Bopælen, med Varfel beregnet efter denne, selv om det ikke vides, hvor Sagsfogte er. Denne sidste Bestemmelse synes nødvendig, naar Man vil hindre den Trafik, der i den senere Tid hyppigt er bleven anvendt som Middel til at forhale Sagen, at den Vedkommende, der venter at blive stævnet, paalægger sine Folk at sige, at de ikke vide, hvor han er, og ikke ville kunne paatage sig at bringe Stævningen til hans Kundskab, og derved efter den i Praxis antagne Forstaaelse af L. 1—4—2 nøde Citanten til at gjentage Stævningen flere Gange, og efter Omstændighederne endog udtage Stævning efter L. 1—4—10 eller 12. Den er derhos vistnok uden al Betænkelighed, naar henføres til, at den, der bona fide er udebleven,

ifølge § 31 har Udgang til i et Tidrum af 7 Dage fra den ham overgaaede Udeblivelseßdoms Forkyndelse at fordre Sagen gjenoptagen. Den Besøielse, der er tillagt Formanden til at forkorte Barfelet, vil vistnok erkjendes baade for nødvendig og ubetænkelig.

Det er ikke overseet, at den Frist, § 22 i Forbindelse med § 24 lebner Indstævnte til at forberede sit Forsvar, i mange Tilfælde vil blive for kort; men, da den dog vel oftest maa erkjendes for tilstrækkelig, og Retten har det i sin Magt at give Indstævnte fornøden Udsættelse, har Man troet at burde fastholde denne Frist, som Regelen.

Det er vistnok almindelig anerkjendt, at den Virkning, vor ungjældende Lovgivning knytter til Indstævnets Udeblivelse, er altfor streng, idet han ikke har noget Middel til at faae Sagen gjenoptagen, og kun under ganske særegne Omstændigheder kan vente Bevilling til at fremsætte sine Indsigelser i Appellinstansen. De fleste fremmede Lovgivninger have ogsaa mildere Forskrifter i denne Henseende, idet de enten paa- byde en gjentagen Indstævning — altsaa omtrent som hos os for Forordningen af 3die Juni 1796 —, eller indrømme Indstævnte Ret til at faae Sagen gjenoptagen (Opposition). Denne sidste Udvei er vistnok at foretrække, og det er derfor den, Udcastet har valgt, dog med den Forandring, at Indstævnte for at bruge dette Retsmiddel maa kunne anføre antagelige Grunde for sin Udeblivelse, hvorved Man iøvrigt ikke alene har tænkt sig saadanne Omstændigheder, som gjorde ham det absolut umuligt at møde eller lade møde.

Om det Principmæssige i Bestemmelsen i § 33, at Modfordringer kunne gjøres gjældende uden Contrasøgsmaal, forsaavidt der kun søges Compensation, kan der formentlig ingen Tvivl være. Snarere kunde der reises Spørgsmaal over det Rigtige i at forandre den i Praxis gjældende Regel med Hensyn til denne enkelte Art af Sager. Dette har Man imidlertid antaget tilstrækkeligt retfærdiggjort ved disse Sagers i Almindelighed mere presserende Natur, saavel som ved den Betragtning, at Urimeligheden i den gjældende Regel fornemmelig her er fremtrædende, navnlig hvis det skulde blive en fast Praxis, hvad enkelte Domme have antaget, at ikke engang de Fordringer, der opstaae af Mellemregningsforhold mellem to Kjobmænd, skulde kunne gjøres gjældende uden ved Contrasøgsmaal.

Uagtet Man, som oven bemærket, har betragtet det som en Følge af den mundtlige Forhandlings Natur, at Vidneforklaringerne maae optages i den samlede Rets Nærværelse, har Man dog ikke troet at burde fravige den Regel, at de føres til Protocols og oplæses for Vidnerne

inden Edfæstelsen. Det er nemlig aabenbart, at der heri ligger en større Garanti for, at det staaer klart for Bidnerne hvad de beedige. Som Følge heraf er det da ogsaa anseet unodvendigt at gjentage Bidneforhørerne i det Tilfælde, at ikke det tilstrækkelige Antal af de Dommere, der have overværet dem, kan deltage i Dommens Afgjælfelse (§ 42).

At Handelsrettens Domme kunne erklæres exigible uden Hensyn til Appel, men ikke uden Hensyn til Opposition (§ 43) har sin Grund i, at denne sidste maa gjøres gjældende inden en meget kort Frist og saaledes ikke vil kunne medføre nogen væsentlig Forhaling for vedkommende Part i hans Retts Nydelse.

Det har været Gjenstand for Ministeriets Overveielse, om der ikke maatte være Anledning til, saaledes som det i enkelte Stater er Tilfældet, at oprette en egen Appellinstans for Sø- og Handelsager, udrustet med sø- og handelskyndige Elementer. Det kunde nemlig synes, at Man ellers udsætter sig for ved Sagens Appel at gaae Glip af de Fordele, som Man har søgt at naa ved de underordnede Sø- og Handelsretters Organisation. Ministeriet har imidlertid ikke kunnet overbevise sig om Hensigtsmæssigheden eller Nødvendigheden af en saadan Ordning. Skulde en saadan Ret gøre den tilsigtede Nytte, maatte ogsaa den for den overveieende Deel bestaae af sø- og handelskyndige Medlemmer. Men der frembyder sig da den efter Ministeriets Formening aldeles afgjørende Indvending herimod, at der ikke kan tillægges den ene Kjøbmands Mening nogen lovmæssig Overvægt over den andens, ligesom Garantien for en kyndigere Afgjørelse fornuftigvis heller ikke kan søges i det større Antal. Erfaringen fra næsten alle de Lande, hvor Handelsretter ere indførte, taler ogsaa imod Nødvendigheden deraf; thi det er meget sjældent, at Appellinstansen fraviger Handelsrettens Anstuelse om saadanne Punkter, som væsentlig ere af kommerciel Natur. Som Følge heraf har Ministeriet troet at burde lade Sø- og Handelsrettens Domme indskrives for Hoiesteret, der ogsaa ved sin mundtlige Procedure fortrinlig egnede sig til at være Appellinstans for Sager, der ere forhandlede paa den i Udkastet foreslaaede Maade. Imidlertid har Man ingen Anledning fundet til at forandre Reglen i Forordningen af 30te April 1806 § 8 b angaaende Lodsagers Appel til Overadmiralitetstretten.

Derimod har man troet at burde foreslaae en Forandring i de gjældende Regler om *summa appellabilis*. Det maa nemlig erkjendes, at disse, der ere fastsatte for en meget lang Aarrække siden, ikke ere passende for de nuværende Pengeforhold, ligesom de ogsaa afvige

betydeligt fra andre Staters Bestemmelser *). Det er nu vistnok ikke af stor praktisk Betydning, om Man bliver staaende ved de gjældende Regler eller overensstemmende med Udkastet forhøier Summen til 300 Rd.; thi det vil ikke let hændes, at Nogen af anden Grund end Chicane appellerer en Sag af mindre Værdi til Høiesteret, da Gebyrerne og Salæret i saa Fald blive altfor uforholdsmæssige. Men, naar Appel finder Sted, er der her den særlige Ulempe, at Indstævnte i disse Sager ikke med samme Sikkerhed som i de almindelige Sager, hvor den hele Procedure foreligger skriftlig, vil kunne undblive fra Høiesteret. Dette har været det Hensyn, som har forekommet Ministeriet at retfærdiggjøre Forhøielsen af summa appellabilis med Hensyn til denne særlige Art af Sager; hvorimod man ikke for Tiden har fundet tilstrækkelig Anledning til at udarbejde et særligt Lovudkast om denne Gjenstand hvad andre Sager angaar.

Det vil iøvrigt sees, at Udkastet har ladet sig det være særligt magtpaaliggende at hindre Sagernes Forhaling ved Appel, medens Man paa den anden Side og har indrommet vedkommende Part saa lang en Frist, at der bliver tilstrækkelig Tid til at raadføre sig med en Advokat, indgive Ansøgning om fri Proces o. dsl. Foruden den Begrænsning, som den korte Executionfrist inddirecte medfører, navnlig i Forbindelse med den Bestemmelse, at Execution ikke hindres ved en Appellstævning, der er udtaget med længere Bærelse end det lovbestemte, er Appellfristen forløbet til 2 Maanedes, Dpreisning kun under særegne Omstændigheder stillet i Udseende, og Handelsager, ligesom nu Sager, tillagt Anticipation for Høiesteret.

Som ovenbemærket, gif Folkethingets Beslutning ud paa at anbefale Opprettelsen af So- og Handelsretter ogsaa udenfor Kjøbenhavn. Det er nu vistnok tvivlsomt, om der udenfor Kjøbenhavn findes Byer, hvor der kan siges at være nogen egentlig Trang til en saadan Institution, og som tillige kunne afgive de Kræfter, der udfordres til Besættelsen af en saadan Ret. Heller ikke tør det overses, at der vanskeligt blandt Underretsagførerne vil findes et tilstrækkeligt Antal Mænd, der ere istand til fyldestgjørende at udføre en mundtlig Procedure. Ministeriet har troet ikke at burde udtale nogen bestemt Mening herom, forinden Man havde gjort Sagen til Gjenstand for nærmere Undersøgelse og Forhandling med de lokale Autoriteter, og Man har

*) I. Ex. i Frankrig 1500 Fr., i Belgien 2000 Fr., i Hamborg eine Beschwerdsumme von 500 R Bco., i Bremen 300 Thaler.

derfor troet for Tiden at burde indskrænke sig til at optage en Bestemmelse, hvorved det overlades Regjeringen at oprette saadanne Retter i Lighed med den kjøbenhavnske. En saadan Bestemmelse har Man ikke fundet at være i Strid med Grundlovens § 74, da disse Domstole netop vilde blive oprettede i Kraft af nærværende Lov; men saafremt der skulde reises væsentlige Tvivl mod Rigtigheden af denne Opfattelse, vilde Man foretrække at lade hele dette Ufsnit bortfalde, og siden gjøre Sagen til Gjenstand for særlige Love for de enkelte Byer.

Med Hensyn til Bestemmelsen af disse Retters Competence og Behandlingsmaaden af Sagerne ved samme, har Man troet i alt Væsenligt ligefrem at kunne overføre de for den kjøbenhavnske Ret givne Regler paa disse Retter. Derimod er det med Hensyn til deres Sammensætning og navnlig Valget af de handelskyndige Medlemmer fundet nødvendigt at give noget afvigende Bestemmelser, da Kommunalbestyrelsen i saadanne Byer maa antages at kunne have tilstrækkelig Kjendskab om, hvilke af Borgerne der egne sig til Indtrædelse i Handelsretten, medens det ikke turde være uden Betænkelighed der aldeles at overlade Valget til Handelsstanden.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, for hvilken Ret Appel af de af Handelsretterne udenfor Kjøbenhavn affagte Domme burde anbringes, har Man havt tre Veie at vælge imellem: enten at lade den gaae ind for Overretten eller for den kjøbenhavnske Handelsret, og da i begge Tilfælde derfra til Høiesteret, eller at lade den gaae lige ind for Høiesteret. Mod begge de to første Alternativer frembyder sig nu overhovedet den Indvending, der altid kan gjøres mod det Principmæssige i en tredje Instans, forsaavidt den er Andet end en Kassationsret; mod det første særligt, at denne Veie vil føre til altfor stort Ophold af Sagerne, mod det andet særligt, at det ikke er stemmende med det i Loven vedtagne Princip at lade Sagerne undergaae en gjentagen handelsretlig Paadømmelse, ligesom denne Veie ogsaa vil medføre adskillige praktiske Vanskeligheder. Ministeriet har derfor valgt det tredje Alternativ, hvorved Man, da Underretterne ere kollegialt sammensatte, heller ingen Betænkelighed har kunnet finde, saameget mindre, som det alt nu er den gjældende Regel, at Domme, der affiges af Commissarier, gaae lige til Høiesteret.

I de Byer, hvor Handelsretter ikke blive oprettede, har Man derimod troet at maatte indskrænke sig til at give Høiesteretsproceduren Anvendelse ogsaa paa Handelsfager, og iøvrigt saavel med Hensyn til Appel som i andre Henseender lade det forblive ved det Bestaaende.

Skjøndt Man endelig ikke har troet, at det her var Stedet til at indføre nogen Forandring i den gjældende Sportelovgivning, har Man dog, da der ved disse Retter ville fremkomme enkelte Retshandlinger, som neppe ville kunne henføres under det gjældende Sportelreglement, anseet det nødvendigt at give et Par Tillægsbestemmelser med Hensyn til denne Materie, ligesom Man endvidere har foretaget enkelte Forandringer i de nu gjældende Bestemmelser, hvilke imidlertid neppe behøve nogen nærmere Forklaring.

